

STENOGRAFSKE BELEŠKE

NARODNE SKUPŠTINE

KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

GODINA 7

BEOGRAD 1937 GODINE

KNJIGA 1

III REDOVNI SASTANAK

NARODNE SKUPŠTINE

KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

DRŽAN 23 NOVEMBRA 1937 GODINE U BEOGRADU

PRETSEDAVAO

PRETSEDNIK

STEVAN ĆIRIĆ

SEKRETAR

Dr. DRAGAN DAMIĆ

Prisutni g. g. Ministri: Pretsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova **dr. Milan M. Stojadinović**, Ministar pravde **Milan Simonović**, Ministar šuma i rudnika **Bogoljub Kujundžić**, Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja **Dragiša J. Cvetković**, Ministar građevina **Dobrivoje Stošović**, Ministar bez portfelja **dr. Miho Krek**, Ministar bez portfelja **Vojislav V. Đorđević**, Ministar bez portfelja **dr. Niko Novaković**, Ministar fizičkog vaspitanja naroda **dr. Vjekoslav Miletić**, Ministar pošta, telegrafa i telefona **Vojko R. Čvrkić**, Ministar prosvete **Dimitrije Magarašević**.

POCETAK U 11.15 ČASOVA

SADRŽAJ

Pre dnevnog reda: 1 — Čitanje i usvajanje zapisnika II redovnog sastanka;

2 — Komemorativni govor Pretsednika Narodne skupštine Stevana Ćirića povodom smrti narodnog poslanika dr. Ivana Juriše;

3 — Saopštenje zahvalnice Ministra vojske i mornarice povodom odavanja priznanja našoj vojsci na sednici Narodne skupštine od 19 oktobra 1937 godine;

4 — Saopštenje o podnošenju zakonskih predloga: predloga budžeta državnih rashoda i prihoda sa predlogom Finansiskog zakona za 1938/39 godinu; predloga zakona o odobrenju računa državnih rashoda i prihoda za budžetsku 1936/37 godinu;

5 — Saopštenje izveštaja o potvrđenim zakonima: Zakona o sporazumu o pomorskim signalima sa Pravilnikom o izvesnim kategorijama pomorskih signala, zaključenom u Lisabonu 23 oktobra 1930 godine; Zakona o Dopunskom sporazumu uz Prilog B Ugovora o trgovini i plovidbi, zaključenom u Beogradu 22 juna 1936 godine između Kraljevine Jugoslavije i Kraljevine Albanije o pograničnom prometu u pogledu Skadarskog tržišta, zaključenom i potpisanom u Beogradu 5 maja 1934 godine između Kra-

ljevine Jugoslavije i Kraljevine Albanije; Zakona o slatkovodnom ribarstvu; Trgovačkog zakona;

6 — Saopštenje izveštaja Senata Kraljevine Jugoslavije: o usvajanju u celini predloga zakona o odlikovanim ordenom Karadordveve Zvezde sa mačevima; da je izabrao za zamenika Pretsedniku Senata za Državni odbor senatora Svetislava Paunovića, a za zamenike potpredsednicima Senata senatore: Gaja Ljudevita i Jovana Altiparmakovića;

7 — Saopštenje o podnošenju na saglasnost Uredbe Ministarskog saveta od 20 septembra 1937 godine o osnivanju zanatske komore u Nišu;

8 — Saopštenje izveštaja Verifikacionog odbora, Administrativnog odbora, Imunitetnog odbora, Odbora za molbe i žalbe i Finansiskog odbora o konstituisanju;

9 — Saopštenje izveštaja Glavne Kontrole o stavljanju viza sa rezervom na rešenja Ministarskog saveta;

10 — Saopštenje o podnošenju interpelacija narodnih poslanika: Vojislava Lazića na Ministra saobraćaja o besplatnom prevozu učesnika zbora Jugoslovenske radikalne zajednice, koji je održan u Beogradu 24 oktobra 1937 godine i usvajanju prvenstva; na Ministra unutrašnjih poslova o dogadaju u Va-

ljevu 29 avgusta ove godine i usvajanje prvenstva; Nikole Preke na Ministra unutrašnjih poslova o događaju u Senju 9 maja 1937 godine i usvajanje prvenstva; dr. Srpka Vukanovića na Ministra građevina o građenju Unskog nasipa i kanala u Bosansko-Dubičkoj ravni kod sela Draksenića; Jove Zagorca na Ministra unutrašnjih poslova o fondu za podizanje spomenika pok. Nikoli Pašiću u Sarajevu; Riste Grdića na Ministra unutrašnjih poslova o otpustu iz državne službe Đurića Špire, opštinskog delovode;

11 — Saopštenje izveštaja Ministra unutrašnjih poslova o smrti narodnog poslanika za grad Zagreb dr. Ivana Juriše, koji je umro 21 novembra 1937 godine u Zagrebu;

12 — Saopštenje izveštaja Ministara o odgovorima na interpelacije narodnih poslanika;

13 — Saopštenje zahteva Ministra pravde o izdavanju sudu narodnih poslanika;

14 — Saopštenje molbi za odsustva narodnih poslanika;

15 — Molbe i žalbe;

16 — Razna akta;

17 — Odgovor Pretsednika Narodne skupštine Stevana Ćirića na kratka pitanja narodnih poslanika Manfreda Paštovića i Mite Dimitrijevića.

Govornici: Vojislav Lazić (primedba na zapisnik), sekretar Narodne skupštine dr. Dragan Damić, Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja Dragiša J. Cvetković (tri puta), Manfred Paštović, Dušan Ivančević (radi ličnog objašnjenja), Mita Dimitrijević, Pretsednik Narodne skupštine Stevan Ćirić (deset puta).

Dnevni red: — Utvrđivanje dnevnog reda.

Govornici: Pretsednik Narodne skupštine Stevan Ćirić.

Pretsednik Stevan Ćirić: Gospodo narodni poslanici, imam čast otvoriti III redovni sastanak Narodne skupštine. Molim sekretara narodnog poslanika g. dr. Dragana Damića da izvoli pročitati zapisnik prethodnog sastanka.

Sekretar dr. Dragan Damić pročitao zapisnik II redovnog sastanka.

Pretsednik Stevan Ćirić: Ima li ko od gospode narodnih poslanika kakvu primedbu na zapisnik? (*Vojislav Lazić:* Molim za reč). G. Vojislav Lazić ima reč:

Vojislav Lazić: Gospodo narodni poslanici, mesec dana je proteklo od onda kad je bila poslednja skupštinska sednica, sa koje se sednice čita danas zapisnik i, naravno, kod toliko dugog vremena trebalo bi da čovek sve pamti kako je bilo na toj sednici i kako je ona tekla. Ja mislim da bismo mi trebali jedanput da budemo načisto s tim, da li ova Skupština treba da postoji, da li ova Skupština treba da radi ili ne. Gospodo, ako ova Skupština treba da postoji, ona onda treba i da radi. Narod se pita, zašto Skupština ne radi i ja sretam ljude, pa me stid kad me zapitaju: Zar nisi u Skupštini, šta radiš ovde? Vrlo je nezgodna to stvar za nas narodne poslanike, ali je to vrlo zgodna stvar za Kraljevsku vladu da se debarasira narodnih poslanika i Narodne skupštine. J. Kraljevska vlada se igra sa Narodnom skupštinom.

Ja ovom prilikom protestujem protiv takvog rada što se sednice ne zakazuju tačno i što Skupština ne radi stalno. Nije istina da mi nemamo šta

da radimo. Zar nemamo toliko interpelacija? Zašto se danas utvrđuje dnevni red? Zar nije imalo šta drugo da se stavi na dnevni red nego utvrđivanje dnevnog reda? Kad se to pročita u narodu, onda ispada smešno. Zar onda opet da idemo kući bez dnevnog reda? Zato ja protestujem protiv takvog nerada. Narodne skupštine, i za taj nerad krivim Kraljevsku vladu i krivim je i za to što je zakasnila ova sednica. G. Pretsednik zakazao je sednicu za 10 časova a počela je u 11.15, a to je nepoštovanje Narodne skupštine, nepoštovanje narodnih poslanika, a nepoštovanje narodnih poslanika, to je nepoštovanje naroda. Ja opet protestujem i tražim da se poštuje ova Skupština, jer je ona predstavnik naroda.

Pretsednik Stevan Ćirić: Ima reč sekretar g. dr. Damić da izjavi da li prima primedbu na zapisnik.

Sekretar dr. Dragan Damić: Gospodo narodni poslanici, ovo jeste primedba, ali nije primedba na zapisnik. U zapisnik se unosi samo ono što je predviđeno § 32 Zakona o poslovnom redu, a pošto ovo nije uopšte bila primedba prema § 32, to je ne mogu primiti.

Pretsednik Stevan Ćirić: Gospodo narodni poslanici, g. sekretar Narodne skupštine nije primio primedbu na zapisnik g. Lazića, jer nije bila primedba na zapisnik. Prema tome, prima li Narodna skupština ovu primedbu? Ko prima neka izvoli ustati, a ko ne prima neka izvoli sedeti. (Većina sedi) Objavljujem da primedba g. Lazića nije primljena i da je zapisnik usvojen onako kako je pročitano.

Gospodo narodni poslanici, opet imam jednu tužnu vest da vam saopštim. Smrt izgleda nemilice kosi u redovima ove Narodne skupštine. Umro je naš drug, narodni poslanik dr. Ivan Juriša (Svi narodni poslanici ustaju sa svojih mesta i kliču: Slava mu!). Naš drug narodni poslanik dr. Ivan Juriša prošao je kroz sve faze kroz koje prolaze svi nacionalni radnici koji su imali tu sreću i tu nesreću da žive u ovo veliko doba kad je trebalo mnogo raditi na oslobođenju i ujedinjenju. Dr. Ivan Juriša još kao mlad čovek stupio je u redove hrvatske napredne stranke koja je ispovedala kao svoje vjeruju, kao svoj kredo: jedinstvo srpskog i hrvatskog naroda. Ta vera bila je nepokolebljiva, kao po rečima Svetog Pisma: „sa verom ćete moći razmestiti bregove.“ Sa tom nepokolebljivom verom ta generacija učinila je dela koja su dostojna ove paralele Svetoga Pisma. Docije je bio član srpsko-hrvatske koalicije i nastavio je svoj rad u istom pravcu, a još kao student napajao se na čistom izvoru slovenske uzajamnosti kod učitelja i nastavnika Masarika, kad je povodom emigracije zagrebačkih studenata i on morao da provede izvesne godine svojih studija u inozemstvu. Naravno, jednom takvom naraštaju u tuđoj državi, u kojoj je onda morao da živi, bilo je sudeno da provede svoj život izvan slobode, u zatvoru. Ta čaša nije mimoišla ni našeg Jurišu. I on je bio nacionalni iskušenik i kao takav prirodno je da je u svojoj otadžbini postigao onu čast kojom narod odlikuje svoje nacionalne radnike, — bio je gradski zastupnik u Zagrebu pa docije i narodni zastupnik u Parlamentu.

Gospodo, u ovom trenutku kad se mi sećamo svoga druga, njega nose u Zagrebu na večan put, možda ga sada iznašaju iz njegove kuće da je za uvek napusti, a možda ga baš u ovom trenutku polažu u raku da za uvek zaklopi njegovo telo ona jugoslovenska zemlja za koju je toliko radio. Pa zastanimo i mi za jedan trenutak, poklonimo se

pred otvorenim grobom da iz daleka za uvek kažemo mu: Zbogom druže i neka ti je večna slava! (Svi narodni poslanici saslušali su govor g. Predsednika stojeći i na kraju odazvali se poklicima: Slava dr. Ivanu Juriši!)

Izvolite, gospodo, čuti jedno pismo g. Ministra vojske i mornarice.

Sekretar dr. Dragan Damić (čita):

„Gospodinu Predsedniku Narodne skupštine

G-NU STEVANU ĆIRIĆU

Beograd

Gospodine Predsedniče,

Čast mi je izvestiti Vas, da sam sa velikim zadovoljstvom primio Vaše pismo I Br. 5489 od 19 oktobra t. g., kojim ste me izvoleli obavestiti o visokom priznanju, koje ste odali našoj vojsci na sednici Narodne skupštine od 19 oktobra tekuće godine.

U ime vojske i mornarice, zahvaljujem, Gospodine Predsedniče, Vama i narodnim predstavnicima na visokom poverenju, koje ste do sada uvek, a naročito ovom prilikom, odali našoj vojsci, i molim Vas da budete uvereni da će sve starešine kao i sami vojnici i u buduće uvek nastati da naša oružana sila bude na savremenoj visini i spremna i sposobna da u svima prilikama odgovori svome uzvišenom cilju: da brani Kralja i Otadžbinu i da bude potpora zakonitosti u zemlji.

I ovom prilikom moram da istaknem, Gospodine Predsedniče, da vojska za svoju spremu duguje zahvalnost i gospodi narodnim predstavnicima, koji su u svima prilikama do sada bili gotovi da jednodušno pruže vojsci sva potrebna materijalna sretstva za njen normalan život i napredak.

Zahvaljujući Vam, Gospodine Predsedniče, u isto vreme i za izraze visokog poverenja koje ste uputili mojoj ličnosti, molim Vas da izvolite primiti uverenje mog odličnog poštovanja.

Ministar vojske i mornarice,
Armijski general,

Ljubomir Marić, s. r.”

(Opšte burno pljeskanje i povici: Živela vojska!)

Predsednik Stevan Ćirić: Ovo se pismo, gospodo, uzima na znanje.

Izvolite čuti zakonske predloge.

Sekretar dr. Dragan Damić (saopštava): G. Ministar finansija podnosi Narodnoj skupštini na rešenje predlog budžeta državnih rashoda i prihoda sa predlogom Finansijskog zakona za 1938/39 godinu (Vidi prilog);

G. Ministar finansija podnosi Narodnoj skupštini na rešenje predlog zakona o odobrenju računa državnih rashoda i prihoda za budžetsku 1936/37 godinu. (Vidi prilog).

Predsednik Stevan Ćirić: Pročitani zakonski predlozi biće upućeni na rad Finansijskom odboru. Ja molim gospodina Predsednika Finansijskog odbora da izvoli što pre sazvati sednicu Finansijskog odbora, da bi gospodin Ministar finansija mogao dati svoj ekspoze i da bi Finansijski odbor mogao raditi i svršiti poslove na vreme, tako da i mi imamo više vremena za budžetsku debatu u plenumu.

Izvolite čuti izveštaj o potvrđenim zakonima.

Sekretar dr. Dragan Damić (saopštava): Gospodin Predsednik Ministarskog saveta i Ministar ino-

stranih poslova dostavlja Narodnoj skupštini za njenu arhivu po jedan primerak potvrđenih zakona, i to:

Zakon o Sporazumu o pomorskim signalima, sa Pravilnikom o izvesnim kategorijama pomorskih signala, zaključenom u Lisabonu 23 oktobra 1930 godine;

Zakon o dopunskom sporazumu uz prilog B Ugovora o trgovini i plovidbi, zaključenog u Beogradu 22 juna 1936 godine između Kraljevine Jugoslavije i Kraljevine Albanije, po pograničnom prometu u pogledu Skadarskog tržišta, zaključenom i potpisanom u Beogradu 5 maja 1934 godine između Kraljevine Jugoslavije i Kraljevine Albanije;

G. Ministar poljoprivrede dostavlja Narodnoj skupštini za njenu arhivu jedan potvrđeni primerak Zakona o slatkovodnom ribarstvu;

G. Ministar pravde dostavlja Narodnoj skupštini za njenu arhivu jedan potvrđeni primerak Trgovačkog zakona.

Predsednik Stevan Ćirić: Pročitani izveštaji uzimaju se na znanje. Izvolite čuti izveštaj Senata.

Sekretar dr. Dragan Damić (saopštava): Senat Kraljevine Jugoslavije izveštava Narodnu skupštinu da je na svom III redovnom sastanku od 22 oktobra 1937 godine usvojio u celini predlog zakona o odlikovanom ordenom Karadordeve zvezde sa mačevima;

Senat Kraljevine Jugoslavije izveštava Narodnu skupštinu da je na svom II redovnom sastanku od 21 oktobra ove godine izabrao za zamenika g. Predsedniku Senata za državni Odbor senatora g. Svetislava Paunovića, a za zamenike potpredsednicima Senata za pomenuti Odbor senatore g. g. Gaja Ljudevita i Jovana Altiparmakovića.

Predsednik Stevan Ćirić: Pročitani izveštaji uzimaju se na znanje. Izvolite čuti jednu uredbu Ministarskog saveta.

Sekretar dr. Dragan Damić (saopštava): G. Predsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova dostavlja Narodnoj skupštini na saglasnost uredbu Ministarskog saveta od 20 septembra 1937 godine o osnivanju Zanatske komore u Nišu.

Predsednik Stevan Ćirić: Za proučavanje ove Uredbe biće izabran naročiti Odbor kad Narodna skupština to reši. Izvolite čuti izveštaj o konstituisanju stalnih skupštinskih odbora.

Sekretar dr. Dragan Damić (saopštava): Verifikacioni odbor izveštava Narodnu skupštinu da se 22 oktobra ove godine konstituisao i izabrao: za predsednika g. dr. Đorda Markovića, za potpredsednika g. Marka Ružičića i za sekretara g. Dimitrija Mirkovića;

Administrativni odbor izveštava Narodnu skupštinu da se 22 oktobra ove godine konstituisao i izabrao: za predsednika g. dr. Mila Miškulina, za potpredsednika g. dr. Ljeticu Dimitrijevića i za sekretara g. Mihaila Krstića;

Imunitetni odbor izveštava Narodnu skupštinu da se 22 oktobra ove godine konstituisao i izabrao: za predsednika g. Živka Šušića, za potpredsednika g. Karla Gajšeka i za sekretara g. dr. Džafera Kulenovića;

Odbor za molbe i žalbe izveštava Narodnu skupštinu da se 22 oktobra ove godine konstituisao i izabrao: za predsednika g. dr. Frana Šemrova, za potpredsednika g. Petra Kosovića i za sekretara g. Borisava Živadinovića;

Finansijski odbor izveštava Narodnu skupštinu da se 22 oktobra ove godine konstituisao i izabrao: za predsednika g. Miloja Rajakovića, za potpredsednika g. dr. Časlava Nikitovića i za sekretara g. Vlajka Kazimirovića.

Predsednik Stevan Ćirić: Pročitani izveštaji uzimaju se na znanje. Izvolite čuti izveštaj Glavne kontrole.

Sekretar dr. Dragan Damić (saopštava): Glavna kontrola izveštava Narodnu skupštinu da je dala vizu sa rezervom: Na rešenje Ministarskog saveta br. 668 od 27 avgusta 1937 god., kojim je odobreno Ministarstvu prosvete vršenje izdataka do sume od dinara 100.000 za nabavku inventara i materijala za hemijski institut Univerziteta u Ljubljani, koji je stradao od požara februara ove godine.

Na rešenje Ministarskog saveta br. 667 od 27 avgusta 1937 g., kojim je odobreno Ministarstvu socijalne politike i narodnog zdravlja vršenje izdataka do sume od dinara 1,641.000 na ime beskamatne pozajmice društvu Jugoslovenskih ženskih lekara u Beogradu u cilju saniranja dugova bolnice na Dedinju;

Na rešenje Ministarskog saveta br. 748 od 20 septembra 1937 god., kojim je odobreno Ministarstvu trgovine i industrije vršenje izdataka od ukupne sume od dinara 59.640 i to za deset činovničkih pripravnika od VIII grupe u prvom razredu skupoće;

Na rešenje Ministarskog saveta br. 669 od 27 avgusta 1937 god., kojim je odobreno Ministarstvu pošta, telegrafa i telefona vršenje izdataka do sume od dinara 1,500.000 za nabavku dopisnih karata sa slikama;

Na rešenje Ministarskog saveta br. 726 od 18 septembra 1937 god., kojim je odobreno Ministarstvu pošta, telegrafa i telefona vršenje izdataka do sume od 2,000.000 dinara za dovršenje radova oko podizanja radio-emisione stanice od 10 kilovata.

Na rešenje Ministarskog saveta br. 795 od 6 oktobra 1937 god., kojim je odobreno Ministru finansija vršenje izdataka do sume od din. 98,605.000 za isplatu povećanja prinadležnosti državnih službenika;

Na rešenje Ministarskog saveta br. 793 od 6 oktobra 1937 god., kojim je na predlog Ministra finansija odobreno povećanje prinadležnosti činovničkih pripravnika počev od 1 oktobra 1937 god.;

Na rešenje Ministarskog saveta br. 655 od 21 avgusta 1937 god., kojim je odobreno Ministarstvu vojske i mornarice vršenje izdataka do sume od dinara 69,297.854;

Na rešenje Ministarskog saveta br. 707 od 3 septembra 1937 god., kojim je odobreno Ministarstvu vojske i mornarice vršenje izdataka do sume od dinara 520.000;

Na rešenje Ministarskog saveta br. 656 od 21 avgusta 1937 g., kojim je odobreno Ministarstvu vojske i mornarice vršenje izdataka do sume od dinara 25,000.000;

Na rešenje Ministarskog saveta br. 725 od 18 septembra 1937 g., kojim je odobreno Ministarstvu pošta, telegrafa i telefona vršenje izdataka do ukupne sume od dinara 1,995.000 i to: za kancelarijske i manipularne troškove do sume od dinara 850.000, za opravke zgrada i prostorija do sume od 95.000, za ogrev sa prenosom i sečom do sume od 300.000 dinara, za nabavku i opravku t. t. postrojenja, centrala i aparata itd. do sume od 750.000 dinara;

Na rešenje Ministarskog saveta br. 794 od 6 oktobra 1937 god., kojim je na predlog Ministra finansija odobreno povećanje nagrade dnevničarima počev od 1 novembra 1937 god.

Predsednik Stevan Ćirić: Svi pročitani izveštaji Glavne kontrole biće upućeni Finansijskom odboru. Izvolite čuti interpelacije za koje se traži prvenstvo.

Sekretar dr. Dragan Damić (saopštava): Gospodin Vojislav Lazić, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra saobraćaja o besplatnom prevozu učesnika zbora Jugoslovenske radikalne zajednice, koji je održan u Beogradu 24 oktobra 1937 g. i traži da joj se prizna prvenstvo. (Vidi prilog).

Predsednik Stevan Ćirić: U odsustvu g. Ministra saobraćaja ima reč Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja g. Dragiša Cvetković da se izjasni da li prihvaća prvenstvo ove interpelacije.

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja Dragiša Cvetković: Čast mi je izjaviti da primam prvenstvo.

Predsednik Stevan Ćirić: Gospodin Ministar prima prvenstvo. Prima li Narodna skupština prvenstvo ove interpelacije? (Prima!) Oglašujem da je prvenstvo ovoj interpelaciji priznato. Izvolite čuti dalje.

Sekretar dr. Dragan Damić (saopštava): G. Vojislav Lazić, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra unutrašnjih poslova o događaju u Valjevu 29 avgusta ove godine i traži da joj se prizna prvenstvo. (Vidi prilog).

Predsednik Stevan Ćirić: U odsustvu g. Ministra unutrašnjih poslova ima reč Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja g. Dragiša Cvetković da se izjasni da li prima prvenstvo ove interpelacije.

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja Dragiša Cvetković: Čast mi je izjaviti da primam traženo prvenstvo.

Predsednik Stevan Ćirić: Gospodin Ministar prima prvenstvo. Prima li Narodna skupština prvenstvo? (Prima). Objavljujem da je prvenstvo ovoj interpelaciji priznato. Izvolite čuti dalje.

Sekretar dr. Dragan Damić (saopštava): G. Preka Nikola, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra unutrašnjih poslova o događaju u Senju 9 maja 1937 godine i traži da joj se prizna prvenstvo. (Vidi prilog).

Predsednik Stevan Ćirić: U odsustvu g. Ministra unutrašnjih poslova ima reč Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja g. Dragiša Cvetković da se izjasni da li prima prvenstvo za ovu interpelaciju.

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja Dragiša Cvetković: Izjavljujem da primam prvenstvo za ovu interpelaciju.

Predsednik Stevan Ćirić: Prima li Narodna skupština traženo prvenstvo? (Prima). Objavljujem da je prvenstvo za ovu interpelaciju primljeno. Izvolite čuti ostale interpelacije.

Sekretar dr. Dragan Damić (saopštava): G. dr. Srđko Vukanović, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra građevina o gradnji nasipa i kanala u Bosansko-Dubičkoj ravni kod sela Draksenića. (Vidi prilog);

G. Jovo Zagorac, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra unutrašnjih poslova o fondu za podizanje spomenika pok. Nikoli Pašiću u Sarajevu. (Vidi prilog);

G. Grdić Risto, narodni poslanik, upućuje interpelaciju na g. Ministra unutrašnjih poslova o otpustu iz državne službe Đurića Špire, opštinskog delovode. (Vidi prilog).

Pretsednik Stevan Ćirić: Sve pročitane interpelacije upućene su g.g. nadležnim Ministrima.

Izvolite čuti jedan izveštaj g. Ministra unutrašnjih poslova.

Sekretar dr. Dragan Damić (saopštava): G. Ministar unutrašnjih poslova izveštava Narodnu skupštinu da je narodni poslanik za grad Zagreb dr. Ivan Juriša umro 21 novembra 1937 godine u Zagrebu.

Pretsednik Stevan Ćirić: Pročitani izveštaj G. Ministra unutrašnjih poslova biće upućen Verifikacionom odboru.

Izvolite čuti ostale izveštaje g.g. Ministara.

Sekretar dr. Dragan Damić (saopštava): G. Ministar unutrašnjih poslova izveštava da će na sledeće interpelacije odgovoriti kad se budu prikupili svi potrebni podaci: Na interpelaciju g. Božića Milana, narodnog poslanika, o hapšenju nacionalističke omladine u Sarajevu kao i o zabrani povorke i bakljade na rođendan Nj. V. Kralja Petra II; Na interpelaciju narodnog poslanika Milana Božića o proganjanju stranih elemenata iz čitave naše zemlje; Na interpelaciju Milana Božića, narodnog poslanika, o postupanju političke policije prema seljacima iz okoline Sarajeva na dan 4 marta 1936 godine u Sarajevu; Na interpelaciju Rajka Turka, narodnog poslanika, o radu dr. Hacina Lovra, upravnika policije u Ljubljani;

G. Ministar poljoprivrede izveštava da će na interpelaciju g. Franja Zupančiča i drugova, narodnih poslanika, o koracima koje je poduzela Kraljevska vlada da se ublaži privredna šteta pričinjena seljaštvu u Dravskoj banovini elementarnim nepogodama, — odgovoriti kad se budu prikupili svi potrebni podatci.

Pretsednik Stevan Ćirić: Pročitani izveštaji g.g. Ministara uzimaju se na znanje.

Izvolite čuti zahteve g. Ministra pravde za izdavanje sudu g.g. narodnih poslanika.

Sekretar dr. Dragan Damić (saopštava): G. Ministar pravde traži odobrenje za produženje krivičnog postupka protivu g.g. narodnih poslanika, i to: Dr. Šajkarevića Jovana, zbog dela iz § 302 k. z.; Vukovića Josipa zbog dela iz čl. 4 i 5 Zakona o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi; Novakovića Franje zbog dela iz § 184 od. III K. z.; dr. Vukanovića Srpka zbog dela iz čl. 3 Zakona o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi; Stošića Stamenka zbog dela iz § 379 K. z.; Zagorca Jove zbog dela iz §§ 34 i 154 K. z.; Lazarevića Milana zbog dela uvrede; Todorovića Branka zbog dela iz §§ 215 tač. 4 u vezi § 232 tač. 1, 280 i 334 K. z.; Nenadovića Jovana zbog dela iz čl. 3 Zakona o suzbijanju zloupotreba u službenoj dužnosti; Lazarevića Aleksandra zbog dela iz čl. 1 tač. 1 i čl. 2 Zakona o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi; §§ 127, 247 i 302 tač. 1 K. z. i § 36 Zakona o udruženjima, zborovima i dogovorima; dr. Doboviška Rudolfa zbog dela iz Zakona o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi; dr. Žunjevića Karla zbog dela iz čl.

3 i 4 Zakona o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi; dr. Berkovića Josipa zbog dela iz Zakona o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi; Matijevića Stipe zbog dela iz § 100 K. z.

Pretsednik Stevan Ćirić: Svi pročitani zahtevi g. Ministra pravde biće upućeni Imunitetnom odboru.

Izvolite čuti jednu molbu za odsustvo.

Sekretar dr. Dragan Damić (saopštava): G. dr. Andrej Veble, narodni poslanik, moli dva dana odsustva.

Pretsednik Stevan Ćirić: Odobrava li Narodna skupština traženo odsustvo? (Odobrava). Objavljujem da je traženo odsustvo odobreno.

Izvolite čuti molbe i žalbe.

Sekretar dr. Dragan Damić (saopštava): Narodnoj skupštini uputili su molbe i žalbe, i to: Dr. Bäcković Ilija, Mihailović Zorka, Radović Smilja, Mazić Poleksija, Vučićević Branislav, Knežević Milka, Torenški udova Aleksandra, Hrašar Franc, Horvat Marija, Martinak Mile, Panaotović dr. Jovan, Vladić Poleksija, Škrubej Anton, Zagradanin Filip, Stakić Dušan, Lučić Ilija, Spasić Paun, Petrović Mara, Vučadinović Božica, Marijanović Aleksa, Stefanović Dragutin, Bukovšek Antonija, Gral-Đurđević Draga, Bralić Zorka, Kršanin Kadivka, Kovačević Vladimir, Masoničić Mićo, Todorović Milojka, Krajniković Jovana, Colić Đorđe, Jeremić Darinka, Bojović Milka, Danilović Anica, Marinović Zorka i Đorđijana, Mirković Jovana, Čuk Jelka, Pratenišek Jurij, Srdanović Milisav, Puljanović Aleksija, Defterdarović Muhiba, Dobrojević Milan, Radović udova Tanasija, Černe Darinka, Bratić Spasoje, Naumović Kostadinka, Pop Panević Jordan, Stefanović Marko, Dajić Jelena, Trajković Stojanka, Turčić Mijo, Glazer Marija, Lijesko Emilija, Stojičević Milivoje, Marković Jelisaveta, Arsić Stanka, Vujić Cecilija, Mašić Jelisaveta, Hodžić Hamdo i Kasim, Jovanović Stana, Korkut Đuro, Todorović Danica, Cvetković Vasilije, Vodušek Edvard, Pavić Petar, Festini Ivan, Udruženje penzionera iz Splita, Bošković Mileta, Babačević Jefta, Nikolić Panta, Adamović Anica, Atanacković Vlada, Đurović Marta, Mikić Hristina, Krnić Rafailo, Nešić Miodrag, Mašić Nadežda, Ivanović Stojadin i drugi, Lukelić Katarina, Omčikus Mara, Kolović Draga, Gološin Zora, Mandić Sofija, Milošević Dragoslav, Miljuš Todor, Krivokapić Zlata, Milošević Marko, Tomičić Marija, Radulović Jelena, Damjanović Vukosava, Nikodijević Blagoje, Mihailović Ljubica, Mladenović Kostantin, Vidaković Krsta, Grujić Stana, Novčić Gašo, Blaženčić Ivan, Grbić Anka, Petrović Darinka, Stojnić Zdravko, Vukojević Špiro, Janković Hristina, Vukajlović Anda, Janjić Draginja, Čečović Tadija, Paskvali Milan, Mladan Milivoje, Veternik Ludvig, Vidović Ante i drugovi, Brenc Kristina, Selivanova Vsevolda, Jovanović dr. Aleksandar, Krstić Marija, Ciol Marija, Orlić Miro, Milošević Vlastimir, Krstić Mileva, Božidarović Vaso i drugovi, Pejić Stanko, Perović Sava, Dujmović Josip, Agbaba Božo, Jovanović Crnogorić Dimitrije, Traživuk Mara, Tominc Robert, Mirković Predrag, Salihović Čamil, Pajić Jovo, Vila Naza, Žigmunić Pajo, Biloša Mijo, Goricki Stanko, Lapadat Dimitrije, Kučuk Soja, Matetić Vera, Markulin Marko, Kasapović Kristina, Srećnik Albert, Čelović Sofija, Marković Pero, Radovanović Julka, Savković Sofija, Mirković Josipa, Alojzija Ana Pristavac, Stojanović Petko, Vasić Živojin,

Pantelić Miljko, Sejfović Zaga, Franjčić Ana, Živaljević Maksim, Trpković Miloš, Apostolović Đorđe, Đurović Jefto, Božičković Milosava, Stojiljković Sofija, Padžorević Jelisaveta, Puljević Jovanka, Maričić Filomena, Ivković Vaska, Mrakovčić Andrija, Čivović Vojislav, Zelmanović Jelena, Mihailović Radovan, Šejatović Jozefina, Abas Sabri, Stojanović Sima, Cvetković Mileva, Novokmet Jela, Siter Ignac, Radovanović Stevo, Lazić Julka, Jovanović Mileva, Jelavić Marija, Milutinović Milo, Vojnović Marija, Draško Nikola, Nenić Panta, Trobec Valentin, Gregorić Ljudmilo, Spaček Matija, Pavlović Danica, Hromin Tomo, Đurić Panto, Koprivnik Fani, Branko Penok, Svetlik Mišo, Ljudevit Berning, Kostić Grgur, Poučkova Antić Mara, Petrović Cvetko, Ajduković Roza, Stevanović Kalina, Milanović Mileva, Vidić Dušan, Jovanović Krejaković Stana, Anastasijević Novak, Rajtmajer Karol, Đenović Andrija, Liječnička komora iz Zagreba, ing. Todor Jeremić, Dobrovoljci iz Opštine crmničke, Mijušković Dušan.

Pretsednik Stevan Ćirić: Sve pročitane molbe i žalbe biće upućene Odboru za molbe i žalbe.

Izvolite čuti razna akta.

Sekretar dr. Dragan Damić (saopštava) Narodnoj skupštini uputili su razna akta, i to: Jedanaest penzionerskih udruženja i to: iz Sombora, Novog Sada, Udruženja za Drinsku banovinu iz Sarajeva, Udruženje za Primorsku banovinu, Udruženje iz Čačka, Udruženje za Savsku banovinu, Udruženje za Vrbasku banovinu, Udruženje iz Sarajeva, Udruženje iz Zagreba, Udruženje iz Kruševca, Udruženje za Dunavsku banovinu iz Sombora, Agrarna zadruga iz Uroševca, Opštinska uprava u Ivanjcu, Sabljak Adolf, Opština artička, Miklušev Jovo i drugi, Katehetsko društvo iz Ljubljane, Savez privatnih nameštenika Kraljevine Jugoslavije iz Zagreba.

Pretsednik Stevan Ćirić: Pročitana akta uzimaju se na znanje.

Gospodo narodni poslanici, pre prelaza na dnevni red imam čast odgovoriti na kratka pitanja koja su mi stavili gospoda narodni poslanici. Narodni poslanik g. Manfred Paštrović stavio mi je ovo pitanje:

»Gospodine Predsedniče,

Dr. Ljudevit Auer i ja podneli smo Vam još svojedobno nekoliko kratka pitanja u vezi sa obavljenom premetačinom u prostorijama Glavnog odbora Jugoslovenske nacionalne stranke. U Vašem odgovoru, koji ste mi dali u sjednici Plenuma Narodne skupštine od 16 jula t. g., ostali ste nam dužni konkretnog odgovora na drugu tačku pitanja, koja glasi:

»Da li je stoga opravdan postupak Uprave grada Beograda.«

Na taj upit izvoleli ste nam odgovoriti doslovce — prema stenografskim beleškama:

»...moram odgovoriti negativno: s toga nikako ne bih mogao opravdati postupak Uprave grada Beograda. (Živo i dugotrajno odobravanje na levici). Ali, tu ima jedna teškoća, zbog čega ne mogu na to pitanje odmah da odgovorim, a to je: moram uputiti ovo pitanje g. Ministru unutrašnjih poslova, da savesno ispita, postoje li kakvi drugi motivi zbog čega je pretres u tim prostorijama obavljen. (Živo odobravanje na levici).

Ja molim g. g. narodne poslanike, koji su ovo pitanje stavili, da se do toga vremena strpe, a ja ću

odgovor g. Ministra unutrašnjih poslova dostaviti bilo usmeno, bilo pismeno. (Živo odobravanje)...«

Kako nismo do danas dobili obećani odgovor, to sam slobodan uputiti Vam sledeća kratka pitanja:

1) Je li Vam g. Ministar unutrašnjih dela odgovorio na Vaša pitanja i kakav Vam je odgovor dao?

2) Ako Vam nije odgovorio kako to opravdava, da se Vama, kao Predsedniku Narodne skupštine, ne odgovara sa strane g. Ministra unutrašnjih dela?

3) Da li onda ostajete i danas pri tome, da nije bilo nikakvih opravdanih motiva za tu premetačinu?

4) Da li Vam je Uprava grada Beograda dala garancije i kakve, da se to više neće ponoviti.«

Gospodine Predsedniče, pošto se nama sa strane Kraljevske vlade imputira posle te obavljene premetačine da smo mi autori raznih antidinastičkih i antidržavnih letaka, to sam prisiljen još u ovoj sesiji zatražiti na spomenuti upit jasniji i konkretniji odgovor.

Izvolite, Gospodine Predsedniče, i ovom prilikom primiti izraze mora osobitog poštovanja.

18 oktobra 1937 god.

Beograd

Inž. **Manfred Paštrović**
narodni poslanik, s. r.«

Gospodo narodni poslanici, na prvu tačku ovoga kratkog pitanja mogu da odgovorim, da je g. Ministar unutrašnjih poslova dao odgovor na moj upit i da prema tome druga tačka ovoga kratkog pitanja sama po sebi otpada.

Ipak bih molio gospodu narodne poslanike, u vezi sa ovom drugom tačkom, da i nehotice — gospodine Paštroviću, ja ovu reč naglašavam — da i nehotice ne imputiraju gospodi Ministrima da se ne nalaze u korektnim odnosima prema Predsedniku Narodne skupštine. G. Korošec se nalazi u potpuno korektnom odnosu, koji bih ja mogao ukratko karakterisati kao odnos uzajamnog poštovanja autoriteta.

Na treću tačku gospodina Paštrovića mislim da sa ponosom mogu sa ovoga mesta izjaviti u ime cele Narodne skupštine da u ovoj Narodnoj skupštini nema ni jedne stranke koja bi bila antidržavna ili antidinastička. (*Manfred Paštrović:* Kraljevska vlada se s time ne slaže!) Prema tome ja nemam razloga da menjam svoje mišljenje, koje sam u tom pogledu izrazio kada je g. Paštrović prvi put uputio ovo pitanje na mene.

Na četvrtu tačku pitanja mogu odgovoriti da sam dobio garancije od Uprave grada da će uvek postupati u okviru zakonitosti. Napokon neka mi je dozvoljeno da pročitam ovde pred Plenumom odgovor Ministra unutrašnjih poslova g. dr. Korošca. Taj odgovor glasi:

»Gospodine Predsedniče,

U vezi akta Narodne skupštine od 16 juna t. g. VI br. 4004 a povodom pitanja koje su Vam uputili g. g. narodni poslanici inž. Paštrović i dr. Auer, čast mi je odgovoriti Vam sledeće:

Imalo se puno uverenje, da su se iz prostorija Jugoslovenske nacionalne stranke u Kosovskoj ulici br. 5 rasturali letci koji nisu bili na pregledu kod državnog tužioca i letci koje je državni tužilac zabranio.

Usled ovoga naredeno je da se na zakonski način izvrši pretres u pomenutim prostorijama kluba, gde su pored narodnih poslanika dolazila i razna privatna lica, u cilju pronalaska i oduzimanja zabranjenih letaka. Pretres je izvršen u svemu po propisima zakona. Nadena je izvesna količina letaka zabranjenih i oduzeta. O izvršenom pretresu u prostorijama Kluba Jugoslovenske nacionalne stranke napravljen je zapisnik i na istom su se kao građani potpisala dva narodna poslanika i to: Dušan Ivančević i Milinko Milutinović, članovi pom. kluba, koji su protokolarno izjavili na istom zapisniku, da ovom pretresu nemaju ništa da primete.

Po prvoj tački ove interpelacije čast mi je izvestiti još i to, da ovim pretresom nije niukoliko ometan rad narodnih poslanika u prostorijama stranke gde sede i ljudi koji nisu narodni poslanici.

Izvolite, Gospodine Predsedniče, primiti uverenje moga osobitoga poštovanja.

Ministar unutrašnjih poslova,
Dr. Korošec, s. r.«

Ima reč narodni poslanik g. Manfred Paštović.

Manfred Paštović: Gospodo narodni poslanici, kada sam bio obavešten da će danas biti odgovoreno na jedno moje kratko pitanje, ja sam bio uveren da ću dobiti odgovor najpe na pitanje, koje sam svojedobno uputio g. Predsedniku Kraljevske vlade i koje sam u novom sazivu i obnovio. Ali, kako vidim, g. Predsednik još nije našao za shodno da mi na to pitanje odgovori. Ja mislim i očekujem još da će g. Predsednik ipak, ipak naći vremena da i meni na taj upit, koji smatram vrlo važnim, odgovori.

Gospodo, što se tiče ovog današnjeg upita, ja sam ga podneo g. Predsedniku Narodne skupštine još u prošlom zasedanju. Ali pošto nije bio došao još odgovor od Ministra unutrašnjih poslova, bio sam prisiljen, da tai upit obnovim u ovom zasedanju. Trebalo je, da prode neko vreme e da se posle razjasni razlog radi kojeg je bila sprovedena premetačina u prostorijama Glavnog odbora J. N. S. Izgleda, da je bila jedna vrlo ružna zla namisao, da se tako izrazim, da se je kovao jedan grubi plan, koji nije uspeo samo zato, jer su bili prisutni narodni poslanici koji su zahtevali da se sastavi zapisnik svega onoga što je nadeno prilikom te premetačine. Mi smo, gospodo, posle te premetačine i posle debate o ovome u ovoj Skupštini, čuli i čitali po raznim vladinim listovima, da je otkrivena kuhinja ilegalnih letaka, kuhinja antidržavnih i antidinastičkih letaka. Gospodo, članovi JRZ na svima zborovima i sastancima okrivljuju Jugoslovensku nacionalnu stranku da širi i da deli i štampa takve letke.

Gospodo, prilikom prošle debate o toj premetačini razgovarao sam sa jednim uvaženim članom Jugoslovenske radikalne zajednice. On mi je rekao, da su ti letci, koji su tih dana štampani u vezi sa predlogom zemljoradnika o sporazumu sa dr. Mačekom i u kojima su iznošene neke nezgodne stvari, štampani po nama i doslovice mi je rekao: »gospodine Paštoviću, vi to ne znate, to je delo gospodina Bogoljuba Jevtića«.

Ja sam onda tome gospodinu rekao da ja to ne vjerujem i neka izvoli izneti dokaze o tome pak da ćemo mi prvi povući nužne konzekvence od toga. Ali, kako vidite, ni do danas nikakvi dokazi nisu podnešeni, a gospodin Ministar unutrašnjih poslova već

reterira i kaže, da ti letci nisu bili antidržavni i antidinastički i, da su to bili samo letci koji nisu prošli cenzuru.

Za ono što je nadeno u prostorijama Jugoslovenske nacionalne stranke, mi nosimo punu odgovornost i ako su ti letci antidržavni, antidinastički neka nas vlada, sve nas i pojedinačno optuži po Zakonu o zaštiti države. Jer za sve što je nadeno kod te premetačine, za sve mi nosimo punu odgovornost. To što je nadeno, to su govori i izjave naših vođa, koji su naši vođi i naši pretstavnici javno davali i govorili. Ali, gospodo, izgleda da je ipak taj grubi plan delimično uspeo, jer se išlo za tim, da se nas, na nekim stanovitim mestima, optuži kao da smo mi oni koji ruše autoritet države i autoritet Krune. Izgleda da je to bio cilj i izgleda da se sa tim uspelo, barem delimično. I kad im to nije bilo dosta, onda su pokušali da protiv nas, nacionalista, intrigiraju u vojsci. Evo „Samouprava“ od 10-XI kaže ovo: „Ali pretstavnici Jugoslovenske nacionalne stranke počeli su u poslednje vreme bezrazložno da napadaju i pojedine više oficire zato što su izdali Petra Živkovića. Članak svršava: „Jugoslovenskoj nacionalnoj stranci u konkretnom slučaju moramo ukazati na onu narodnu izreku koja kaže: Nije krivo ogledalo što je lice ružno“.

Na ovaj svršetak osvrću se kasnije a sada podvlačim, da je ovo ponovan pokušaj, da se nabaci na nas, jugoslovenske nacionaliste, da mi intrigiramo u vojsci. Međutim, sve što je sveto u ovoj zemlji, to ova vlada dozvoljava da se ruši.

Gospodo, Jugoslovenska nacionalna stranka i mi jugoslovenski nacionalisti toliko smo rodoljubi i toliko volimo ovu zemlju, volimo Kralja i volimo vojsku, da sa indignacijom odbijamo sve ono što nam se imputira, i otvoreno kažemo: baš radi toga nismo sposobni da se poslužimo sa ovakvim metodama, sa kojima se poslužila ova Kraljevska vlada. (Žagor i prigovori u centru i na desnici. — Odobravanje na levljici).

Gospodo, zar se nama, nacionalistima, može da kaže da rušimo autoritet vojske, autoritet Krune?! Zar nama, koji zato što branimo Kralja i što branimo vojsku, bivamo na terenu insultirani pa čak i kažnjavani i od sreskog načelnika zato što kličemo: Živeo Kralj! (Aleksandar Dačić prigovara). Ako ne verujete, ja ću vam doneti dokaza! (Aleksandar Dačić: Donesi ti lično!) Hoću i dokazati ću! (Žagor).

Postavljeni smo na stub sramote samo zato, jer smo ostali na terenu jedini branioci politike Velikog Kralja.

Predsednik Stevan Ćirić: Gospodine narodni poslanice, molim Vas da ne vindicirate samo za sebe i svoju stranku Velikog Kralja i da uopšte ne unosite u diskusiju Krunu.

Manfred Paštović (nastavlja): Jer, gospodo, mi smo rekli u budžetskoj debati i kažemo i danas: Ponosni smo što smo branili i što branimo tu veliku politiku mrtvoga Kralja. (Odobranje na levljici.) Gospodo, mi smo bili verni branioci mrtvoga Kralja i mi ćemo biti isto tako verni branioci mladoga Kralja i legalnih testamentarnih prestavnika Krune.

Gospodo, ja moram da na ovaj zadnji redak u »Samoupravi« odgovorim istim žargonom sa kojim se nama nacionalistima nabacuje. Gospodo, nije krivo ogledalo, nije kriva Kruna, nije kriv narod što vi sedite ovde... (Burni protesti u centru i na

desnici.) nego je, gospodo, vaše lice ružno, jer se sa lica skinuli ponos što ga čovek treba da ima. (Odobranje na levisi. — Bučni protesti u centru i na desnici.)

Pretsednik Stevan Ćirić: Reč ima narodni poslanik g. Dušan Ivančević radi ličnog objašnjenja.

Dušan Ivančević: Ako sam dobro razumeo odgovor g. Ministra unutrašnjih poslova, on se u tome odgovoru izrazio kako je postupak policije bio ispravan i za dokaz toga da služe potpisi dvojice narodnih poslanika, koji da su pri tome pretresu bili kao dva prisutna građanina. Ako je gospodin Ministar taj izraz upotrebio za nas dvojicu narodnih poslanika, moram da kažem da to nije istina, i da je on možda i nehotice tvrdio jednu neistinu, kojom nas još i vredi. Mi, gospodo, nismo tamo bili kao prisutni građani. Mi smo tamo bili kao predstavnici Glavnog odbora JNS. Nas je Glavni odbor delegirao da kao narodni poslanici kontrolišemo rad policije g. Korošca, da ona ne bi šta podmetnula i da ne bi našla ono čega tamo nema. Kada se zapisnik dovršavao, gospoda policajci ponudili su nam da taj zapisnik potpišemo. Mi smo jedan čas razmišljali da li da potpišemo, jer smo znali da policija i taj potpis može da upotrebi u neke druge svrhe, ali smo zapisnik ipak potpisali. Zašto? Baš zato da naš potpis bude na zapisniku o tome pretresu, kako policija ne bi mogla da napravi neki drugi zapisnik i da onda sa tim drugim zapisnikom postigne svoj cilj.

I pored svega toga što smo došli tamo da kontrolišemo rad policije i oprezno pratili njen rad i oprezno potpisali njen zapisnik, ipak, kao što vam je poznato, sutra dan je Uprava grada dala jedan neistinit izveštaj, da su se kod nas našli čitavi sanduci protudržavnih letaka, i da to potpisi narodnih poslanika svedoče da je tačno sve to što policija tvrdi i da su poslanici potpisali na to mogu i zakletvu da polože. To nije istina. Mi ni u kom slučaju nismo potpisali takvu izjavu, da možemo i zakletvu položiti kako je rad policije ispravan. Naprotiv, ona dva prisutna građanina, koje je policija ne znam otkuda dovela, oni su potpisali zapisnik i tu uobičajenu formulu da su spremni da na to zakletvu polože. Oni, a ne mi! Ali Uprava grada, svakako sa dozvolom svoga šefa Ministra g. Korošca, dala je onaj komunique kako smo nas dvojica narodnih poslanika bili prisutni građani i kako ćemo da i zakletvu položimo da je njen postupak ispravan.

Tom prilikom šta se plenilo? Plenilo se i ono što se nikada ne bi plenilo. Kad je održan kongres Jugoslovenske nacionalne stranke, mi smo spremali jedan izveštaj o tome kongresu i hteli smo da otštampano sve ono što se na kongresu govorilo pred predstavnikom vlasti, a ne što se šaputalo negde po budžacima i čemu on nije ništa prigovorio. Mi smo to štampali javno. Čak smo i na cenzuru nosili da i ona odobri štampanje i rasturanje. I pre nego što se knjiga otšampala, ja sam kao tadašnji sekretar Glavnog odbora javio svima prijateljima, da je brošura data u štampu i zamolio ih, da porade da se ona u narodu što bolje rasturi. I to moje pismo, kojim javljam da će knjiga biti štampana, i to je pismo zaplenjeno kao jedan opasan letak, jedino u tom cilju da bi bio što veći broj zaplenjenih letaka!

Ja sam se tada čudio, zašto se i to pleni kad u tome pismu nema ničeg protuzakonitog, ali kad smo sutradan čitali komunique o tome da je zaplenjeno 38

raznih letaka, onda se videlo da se je htelo javnosti prikazati kako je naša kancelarija prava fabrika letaka, pa i onih letaka, za koje je policija znala, ko ih je napisao, gde su štampani, ko ih je rasturao, ali ih nije tražila tamo nego kod nas.

Vidite, dakle, šta se je plenilo. Mi znamo za čim se je išlo i pošto nije uspelo da se to kod nas nađe, čitava ta akcija ispala je kao sramota onoga koji je taj pretres naredio. A ko je taj pretres naredio i zašto, to je stvar Vlade da se ona o tom izjasni.

Pretsednik Stevan Ćirić: Drugo pitanje mi je uputio narodni poslanik g. Mita Dimitrijević. Pitanje glasi ovako:

»Gospodine Predsedniče,

Mora Vam poznato biti da je nastupio nagli skok cena životnim namirnicama i stanovima, što dovodi u kritično stanje život najvećeg dela našeg stanovništva po gradovima.

Karakteristično je da je ovaj skok cena životnim namirnicama nastupio tako reći preko noć posle slabog povećanja činovničkih dodataka i posle kratkog vremena od Uredbom uvedenih minimalnih nadnica radnicima. Ekonomski nema opravdanih razloga ovom poskupljavanju životnih namirnica, već to daje razloga konstatovati, da sve ovo poskupljavanje životnih namirnica i stanova dolazi iz čiste spekulacije.

Do leta 1937 godine u Beogradu su životne namirnice poskupele za 22,50%. Sad u jesen, mesto da cene spadnu, one se penju i to za neke namirnice skoro neverovatnom brzinom. Uporedno sa tim poskupljuju i stanovi za oko 20%, a ogrev prema prošloj jeseni za 25—40%, brašno za 30%, tekstil za 26% itd.

Prema ovome poskupljivanju cena životnih namirnica i stanova povišenje radničkih nadnica jedva se kreće prema Uredbi od 10—14% i to u najboljim slučajevima zaposlenosti. Međutim, skupoća života penje se ne samo znatno brže, nego i u trostrukom iznosu, a nadnice i plate ne samo da zaostaju, nego prema tome znače i čist deficit. Za povećani iznos nadnica i plata ne može se dobiti ona količina namirnica i robe ni za trećinu prema onome kako se to dobijalo prošle godine i za manje pare. A to je za materijalno slabije staleže, za radnike i nameštenike, osnovno. Treba još naročito naglastiti, da prema nedovoljnoj Uredbi po nominalnim nadnicama stvar stoji ovako: Nominalna nadnica raste, ali realna nadnica pada, i taj pad mnogo pogada radničke redove i njihov opstanak dovodi još u veću krizu zbog ovakvog sasvim proizvoljnog podizanja cena životnim namirnicama. Ovo teško stanje za činovništvo, koje je dobilo neznatno povišenje dodataka, i za radnike i nameštenike čiji broj nezaposlenosti biva sve veći, postaje gotovo nemoguće za opstanak svih njih prema naglom poskupljivanju životnih namirnica, što se ničim ne normira niti se zaustavlja ova nedozvoljena špekulacija.

Izloživši sa dovoljnim obrazloženjem ovakvo stanje spekulativnog poskupljivanja životnih namirnica i stanova, koje dovodi do krize i nemogućnosti opstanak malih ljudi, čast mi je, Gospodine Predsedniče, zamoliti Vas, da mi pre prelaska na dnevni red izvolite odgovoriti na ova pitanja:

1) Smatra li Gospodin Pretsednik da je potrebno i dužnost Narodne skupštine podići glas protiv ovakve spekulacije sa nedozvoljenim i neosnovanim poskupljavanjem životnih namirnica i stanova.

2) Smatra li da je neodložno potrebno od strane Narodne skupštine uputiti zahtev Kraljevskoj vladi, da svojom hitnom intervencijom zadrži ovakvo poskupljavanje životnih namirnica i da to normira na čistoj ekonomskoj osnovi, a s obzirom da ne budu ovakom spekulacijom eksploatisani materijalno slabiji i mali ljudi kojima opstanak života tim samim postaje sve teži i nemoguć.

21 novembra 1937 godine
Beograd

Mita Dimitrijević, s. r.
narodni poslanik"

Gospodo narodni poslanici, na ovo kratko pitanje koje više liči na dugo nego na kratko... (Smeh)... imam čast odgovoriti da smatram da je dužnost Narodne skupštine da vodi ozbiljna računa o svemu što se u javnom životu događa. Ona treba da bude verno ogledalo svih težnji i svih briga celog života našeg naroda i jedna od najplemenitijih dužnosti Narodne skupštine je svakako da zaštiti male i slabe. Ja sam zahvalan gospodinu narodnom poslaniku što je, stavljanjem ovoga pitanja pred celim narodom, manifestovao koliko je ova Narodna skupština osetljiva prema toj svojoj najplemenitijoj dužnosti da zaštiti male i slabe.

Na drugu tačku njegovog pitanja mogu reći da i Kraljevska vlada ima te iste dužnosti kao i Narodna skupština, pa, šta više, po duhu našeg Ustava još i nešto više, jer po duhu Ustava inicijativa pripada Kraljevskoj vladi, a mislim da i sam pitač, narodni poslanik g. Mita Dimitrijević, mora priznati da je sadašnja Kraljevska vlada Gospodina Milana Stojadinovića uvek pokazivala potpuno razumevanje za sve probleme socijalne i ekonomske prirode... (Živo odobravanje i pljeskanje u centru i na desnici)... i da je po svojoj rodenoj inicijativi rešavala te probleme i da je u tom rešavanju pokazala mnogo uspeha. (Odobravanje). Zbog toga mislim da nije potrebno da u ovom trenutku Narodna skupština učini kakav korak, verujući da će Kraljevska vlada i u ovom pitanju po svojoj rodenoj inicijativi učiniti sve da zaštiti male i slabe. (Živo odobravanje).

Ima reč g. Mita Dimitrijević.

Mita Dimitrijević: Gospodine Pretsedniče, izvolite dati dokaza da želite da Skupštinu vratite u ono stanje, kako ste jedanput rekli — da je rehabilitirate, a to ćete učiniti samo tako ako gospodi narodnim poslanicima koji su po duhu nestrpljivi i koji često zbog svoje nestrpljivosti naprave skokove i preko vrlo ozbiljnih stvari, ja molim da takvim narodnim poslanicima ulijete strpljenje, a to je da jedan drugog saslušamo i razumemo. Odgovor Gospodina Pretsednika na ovo pitanje ustvrdio je, da je zaista došlo jedno vrlo teško i nemoguće stanje zbog strahovito poskupelog života. Gospodin Pretsednik Narodne skupštine već je izvežban, — on ima jednu dialektiku da od leveci napravi liniju do desnice i da svima dade za pravo — i prema tome izgleda da Gospodin Pretsednik sa svoje strane hoće sam sebe da rehabilituje. Gospodo, ipak njegov odgovor treba da bude potstrek, jedan potstrek koji

je on ovoga puta naročito naglasio, da treba svi o tome da vodimo brigu. Najopasnije je, gospodo, kad svi treba da vode brigu, a niko ne vodi tu brigu oficijelno-zvanično. Ja ću da napomenem da je nedavno u francuskom Parlamentu bila debata o jednom vrlo važnom pitanju, pitanju ishrane, pitanju borbe protiv skupoće i pitanju stanova nižeg i slabijeg činovničkog sveta i staleža. Gospodin Kamilo Šotan rekao je da je to toliko veliko pitanje da spada u prva pitanja za unutrašnji mir i red. Zaista pitanje hleba i dostojanstva činovnika i pitanje sitnih, malih i slabijih, to je osnova na kojoj se može bazirati red ili nered, naročito ako se o tim pitanjima ne vodi računa. Moja je težnja samo to, da potsetim Kraljevsku vladu da ona ima tu dužnost da izvršuje, ali ja hoću još nešto da je potsetim, jer kad bi Gospodin Pretsednik i na to odgovorio, on bi dao potpun odgovor. Ja sam od Gospodina Pretsednika Narodne skupštine očekivao da će pomenuti da postoji jedan Zakon o suzbijanju skupoće životnih namirnica koji je donesen još 1921 godine i na bazi toga Zakona izradene su norme takve da Kraljevska vlada nema potrebe da traži neke nove uredbe, i da donosi nov zakon. U tome Zakonu ima odredaba za sve, ali nažalost, u našoj zemlji dobri zakoni se ne izvršuju, a rdavi se zakoni drže i izvršuju. Zato bi cilj moga govora jedino bio da uputim apel na Vladu da se taj dobar Zakon primenjuje, i da gleda da rdave zakone što pre udalji.

Gospodo, po ovom Zakonu imam da kažem nešto što je najvažnije za ovaj trenutak, a to je da je ovaj Zakon donesen pod predsedništvom g. Nikole Pašića. Ovaj Zakon zaista je donesen pod vladom radikalnom, i tu vidimo najlepša imena. Ovoga trenutka kad gledam u bistu našeg velikoga g. Pašića, ja mislim da on malo mršti svoje obrve, što se mnogi zakoni koje je on doneo ne izvršuju. Ja ću, gospodo, ovde da napomenem da po ovom Zakonu stoje ove glavne stvari: zabrana nagomilavanja namirnica, — zabranjeno je nagomilavanje namirnica za sve vrste namirnica pobrojane u pomenutom članu, — i određena je i normirana i veličina dobiti. Drugim rečima, Vlada ulazi sa svima vlastima u normiranje cena, ne dopuštajući nikakve spekulacije. Po ovome Zakonu veoma su zaštićene same zadruga u narodu. Po ovome Zakonu osnovan je bio i Fond za ishranu sirotinje. Postoji čak i sud za suzbijanje skupoće.

Svoj govor završiću ovim: Gospodin Pretsednik Narodne skupštine dao je jedan odgovor koji je potvrdio ovaj apel koji sam ja ovde učinio. On je dao sa svoje strane svoj odgovor, ali ja bih bio zadovoljniji da je Gospodin Pretsednik Vlade stavio još i najkraći rok za donošenje i normiranje cena i da je predložio najkraći rok za suzbijanje spekulacije.

Pretsednik Stevan Ćirić: Gospodo narodni poslanici, prelazimo na dnevni red: Utvrđivanje dnevnoga reda. Za dnevni red naredne sednice imam čast predložiti Vam opet tri tačke:

Prva tačka: Izbor Odbora za proučavanje zakona o osnivanju novih okružnih i sreskih sudova.

Druga tačka: Pretres izveštaja Odbora za proučavanje zakonskih predloga o međunarodnim ugovorima i sporazumima o predlogu zakona o ugovoru između Kraljevine Jugoslavije i Republike Čehoslovačke o socijalnom osiguranju, sa prvim i drugim završnim protokolom, potpisanim u Pragu 14 decembra 1937 godine, i

Treće: Pretres izveštaja Odbora za proučavanje zakonskih predloga o međunarodnim ugovorima i sporazumima o Predlogu Zakonu o konvenciji između Kraljevine Jugoslavije i Rumunije o vezi jugoslovenskih i rumunskih železnica mostom na Dunavu između Kladova i Turn-Severina, potpisanoj u Beogradu 21 novembra 1936 godine.

Prima li Narodna skupština predloženi dnevni red? (Prima) Objavljujem da je predloženi dnevni red primljen. Sa vašim pristankom ovu sednicu zaključujem a narednu zakazujem za sutra u 10 časova pre podne.

Sednica je zaključena u 12,20 časova.

PRILOZI

MINISTARSTVO FINANSIJA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Budžetsko odeljenje

Br. 13120/VII
19 novembra 1935 god.
u Beogradu

GOSPODINE PRETSEDNIČE,

Na osnovu čl. 102 Ustava i ovlašćenja datog mi Ukazom Kraljevskih Namesnika od 15 novembra 1937 godine, koji Vam u overenom prepisu pod .1 dostavljam, čast mi je u prilogu pod .2 poslati Vam predlog budžeta državnih rashoda i prihoda sa predlogom finansijskog zakona za budžetsku 1938/39 godinu, s molbom da ga podnesete Narodnoj skupštini na rešenje i odobrenje i potom izvolite dalje postupiti.

Izvolite, Gospodine Pretsedniče, primiti uverenje o mome poštovanju.

Ministar finansija,
Letica, s. r.

Gospodinu

STEVANU ĆIRIĆU
Pretsedniku Narodne skupštine
BEOGRAD

U IME

**NJEGOVOG VELIČANSTVA
PETRA II**

Po milosti Božjoj i volji narodnoj
**KRALJA JUGOSLAVIJE
KRALJEVSKI NAMESNICI**

Na Predlog Ministra finansija, a po saslušanju Ministarskog saveta, rešili su i rešavaju:

Ovlašćuje se Ministar finansija da na osnovu čl. 102 u vezi čl. 63 Ustava i čl. 13 Zakona o državnom računovodstvu može podneti Narodnoj skupštini na rešenje i odobrenje:

Predlog budžeta državnih rashoda i prihoda sa predlogom finansijskog zakona za 1938/39 godinu.

Ministar finansija neka izvrši ovaj Ukaz.

15 novembra 1937 god.
u Beogradu

PAVLE, s. r.
R. STANKOVIĆ, s. r.
Dr. PEROVIĆ, s. r.

Ministar finansija,
Letica, s. r.

MINISTARSTVO FINANSIJA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Odeljenje drž. računovodstva

Br. 107859/II
16 novembra 1937 god.
u Beogradu

GOSPODINE PRETSEDNIČE,

Na osnovu čl. 63 Ustava Kraljevine Jugoslavije i § 51 Zakona o poslovnom redu u Narodnoj skupštini, a po ovlašćenju Kraljevskih Namesnika, datom mi u ime Njegovog Veličanstva Petra II Kralja Jugoslavije Ukazom od 15 novembra ove godine, čast mi je dostaviti Vam, sa potrebnim priložima, predlog Zakona o odobrenju računa državnih prihoda i rashoda za budžetsku 1936/37 godinu, s molbom na dalji zakonski postupak.

Izvolite, Gospodine Pretsedniče, i ovom prilikom primiti uverenje mog odličnog poštovanja.

Ministar finansija,
Letica, s. r.

Gospodinu

STEVANU ĆIRIĆU
Pretsedniku Narodne skupštine
BEOGRAD

U IME

**NJEGOVOG VELIČANSTVA
PETRA II**

Po milosti Božjoj i volji narodnoj
**KRALJA JUGOSLAVIJE
KRALJEVSKI NAMESNICI**

Na predlog Ministra finansija, i po saslušanju Ministarskog saveta, a na osnovu čl. 102 i 107 Ustava Kraljevine Jugoslavije od 3 septembra 1931 godine, kao i na osnovu propisa čl. 132—136 Zakona o državnom računovodstvu, ovlašćuju Ministra finansija da može podneti Narodnoj skupštini na rešavanje predlog Zakona o odobrenju računa državnih prihoda i rashoda za budžetsku 1936/37 godinu.

Ministar finansija neka izvrši ovaj Ukaz.

15 novembra 1937 god.
u Beogradu

PAVLE, s. r.
R. STANKOVIĆ, s. r.
Dr. PEROVIĆ, s. r.

Ministar finansija,
Letica, s. r.

PREDLOG ZAKONA

o

odobrenju računa državnih prihoda i rashoda
za 1936/37 godinu koji glasi:

§ 1

Prihodi i rashodi za 1936/37 godinu iznose i to:

Prihodi:

Redovni i vanredni po budžetu din. 10.571,388.942.06

Rashodi:

Redovni i vanredni po budžetu,
zajedno sa naknadnim kre-
ditima po § 101 Finansijskog
zakona za 1937/38 godinu . din. 10.058.578.993.45

ostatak od . din. 512,809.948.61

(pet stotina dvanaest miliona osam stotina devet hiljada devet stotina četrdeset osam dinara i 61/100) pretstavlja budžetski suficit, koji se po čl. 40 Zakona o državnom računovodstvu unosi kao prihod u korist obrtnog kapitala Glavne državne blagajne.

§ 2

Prihodi i rashodi po čl. 40 i 42 Zakona o državnom računovodstvu za 1936/37 godinu iznose i to:

Prihodi, zajedno sa pomenutim budžetskim suficitom od dinara 512,809.948.61, kao i prenosom salda obrtnog kapitala iz budžetske 1935/36 godine u iznosu od dinara 436,441.796.56 din. 2.695,021.029.37

Rashodi, računajući tu i otpis deficita iz ranijih godina u iznosu od din. 947,258.088.45 din. 2.646,880.327.76

ostatak od din. 48,140.701.61

(četrdeset osam miliona sto četrdeset hiljada sedam stotina jedan dinar i 61/100) pretstavlja čist suficit, odnosno aktivan saldo obrtnog kapitala, koji je pokazan u računu izravnanja, u pasivi, za prenos u 1937/38 godinu .

§ 3

Odobravaju se svi izdaci učinjeni po naknadnim kreditima po § 101 Finansijskog zakona za 1937/38

godinu, kao i prekoračenja koja su u Specijalnom delu pokazana po pozicijama a imaju pokrića po partijama.

§ 4

Odobravaju se svi rashodi učinjeni po ovlašćenjima finansijskih zakona, koji su pokazani u ovom Završnom računu i Opštem državnom računu i stavljeni na teret obrtnog kapitala Glavne državne blagajne.

§ 5

Isto tako odobravaju se i svi rashodi izvršeni na teret onih specijalnih fondova i zaklada, koji podležu nadležnosti Glavne kontrole u koliko je po istima Glavna kontrola dala svoju razrešnicu.

§ 6

Odobrava se ovaj Završni račun i Opšti državni račun, sastavljen saobrazno propisima iz čl. 132—136 Zakona o državnom računovodstvu, pregledan i overen od strane Glavne kontrole.

§ 7

Odobrenjem ovog Završnog računa i Opšteg državnog računa ne oslobodavaju se zakonske odgovornosti ona lica koja su naredbodavci i računopolagači po godišnjim računima onih ustanova, koji su ušli u sastav ovog Završnog računa i Opšteg državnog računa, a nisu razrešeni od strane Glavne kontrole, kao ni naredbodavci i računopolagači po onim specijalnim fondovima i zakladama koji podleže pregledu i razrešenju Glavne kontrole, a po kojima Glavna kontrola još nije dala svoju razrešnicu.

§ 8

Završni račun i Opšti državni račun za 1936/37 godinu sastavni je deo ovoga zakona.

§ 9

Ovaj zakon stupa na snagu kad ga odobre Kraljevski Namesnici.

16 novembra 1937

Beograd.

Ministar finansija
Letica, s. r.

INTERPELACIJA

Vojislava Lazića, narodnog poslanika, na Ministra saobraćaja o besplatnom prevozu učesnika zbora Jugoslovenske radikalne zajednice, koji je održan u Beogradu 24 oktobra 1937 godine.

GOSPODINE MINISTRE,

Na dan 24 oktobra tek. godine Jugoslovenska radikalna zajednica održala je politički zbor u Beogradu. Na ovaj zbor dovedeni su ljudi iz raznih krajeva naše zemlje na vozovima državnih železnica potpuno besplatno. Pored toga što su mnogi posetioci zbora besplatno se vozili u redovnim vozovima, kompletirani su i zasebni vozovi sa raznih polaznih želez-

ničkih stanica koji su besplatno dovozili učesnike zbora i vraćali ih natrag njihovim kućama.

Državna železnica ne sme biti zloupotrebljena u svrhu nijedne političke stranke, pa ni u svrhu vladine političke organizacije. Vi ste, Gospodine Ministre, na ovaj način zloupotrebili državnu imovinu za svoje lične političke ciljeve i političke ciljeve svojih kolega u vladi, što ni po jednom zakonskom propisu niste smeli učiniti.

Stoga Vas interpelišem i tražim da mi u Narodnoj skupštini izvolite odgovoriti na sledeća pitanja:

1) Čime pravdate ovaj nezakoniti postupak, davanja besplatne vožnje učesnicima zbora Jugoslovenske radikalne zajednice u Beogradu na dan 24 oktobra 1937 godine?

2) Ko će naknaditi štetu državnoj kasi pričinjenu ovim vašim nezakonitim postupkom?

Tražim prvenstvo ove interpelacije ispred drugih.

Vojislav Lazić, s. r.
narodni poslanik

INTERPELACIJA

Vojislava Lazića, narodnog poslanika, na Ministra unutrašnjih poslova o događaju u Valjevu na dan 29 avgusta 1937 godine.

GOSPODINE MINISTRE,

Način vođenja unutrašnje politike u našoj zemlji od početka Vašeg ministrowanja u vladi g. dr. Milana Stojadinovića do danas dovodi do vrlo čestih sukoba policijskih vlasti i žandarmerije sa narodom, kojom prilikom žandarmerija redovno puca u masu, ubija narod i stvara krvoproliće. Ova su krvoprolića tako česta da nijedna nedelja nije prošla bez bar jednoga događaja prolivanja narodne krvi, a često se puta u jednoj nedelji dešavaju i nekoliko slučajeva. Mnoge su majke zakukale za svojim sinom koga su žandarmi ubili za vreme Vašega ministrowanja.

Retko je koji kraj pošteđen od krvoprolića, pa nije pošteđena ni varoš Valjevo. Na dan 29 avgusta tek. godine, po naredbi žandarmeriskog potporučnika g. Franje Deljaka, žandarmerija je bez potrebe pucala u narod na ulici i tom prilikom je ranjeno preko 30 lica puščanim zrnima, od kojih su tri lica teško ranjena i odnesena u bolnicu na lečenje. Na narod na ulici pucao je lično i sam potporučnik g. Franja Deljak.

Ovaj događaj je za svaku osudu, a tim više što je ovo krvoproliće izvršeno u prisustvu bivšeg ministra g. Đure Jankovića i po njegovoj želji i što je on inicijator ovoga dela. U momentu najvećeg nezadovoljstva narodnog protivu vlade g. Milana Stojadinovića zbog predloženog Konkordata sa Sv. Stolicom u Rimu od strane vlade i izglasanog u Narodnoj skupštini, on je došao u Valjevo da to nezadovoljstvo još više potencira sazivanjem konferencije na kojoj

je hteo da hvali Konkordat, čime je doveo narod u položaj razdraženja i gnjeva da javno rečima protestuje protiv Konkordata i protiv njega lično, a on, umesto da oseti narodni gnjev i neraspoloženje koje je bilo otvoreno i javno opravdano, pa da od održavanja konferencije odustane, on izazivački na ovo narodno negodovanje odgovara vatrom iz žandarmerijskih pušaka, pucanjem u narodno telo i ubijanjem nevinog naroda, pa i nevine dece koja su se na ulici desila.

Za ovako rdavo vođenje unutrašnje politike u zemlji i za sva krvoprolića i za sve zločine, koje su vlasti i žandarmerija nad narodom izvršili, i koja se i danas vrše, Vi ste lično odgovorni kao resorni Ministar, a naročito zato što verujem da se sve ovo radi sa Vašim uputstvima i sa Vašim narednjima.

Da bi se narod od ovog nasilja koje dolazi od vlasti zaštitio, podnosim ovu interpelaciju i tražim da mi u Narodnoj skupštini odgovorite na sledeća pitanja:

1) Čime opravdavate upotrebu vojne oružane sile protivu naroda i učinjene do sada mnoge delikte krvoprolića narodne krvi?

2) Čime pravdate događaj učinjen u Valjevu koji sam napred naveo?

3) Kakvu satisfakciju želite dati narodu i Narodnoj skupštini za učinjene ove zločine?

Tražim prvenstvo ove interpelacije ispred drugih.

Vojislav Lazić, s. r.
narodni poslanik

INTERPELACIJA

Nikole Preke, narodnog poslanika, na Ministra unutrašnjih poslova o događaju u Senju 9 maja 1937 god.

GOSPODINE MINISTRE,

Dneva 8 svibnja t. g. priredilo je Hrvatsko pjevačko društvo „Trebević“ iz Sarajeva koncerat u gradu Senju. Sutradan održala se je na gradskom trgu skupština u proslavu dana braće Radića i Matije Gubca. Na ovu skupštinu došla je sva sila svijeta iz Podgorja i sa otoka parobrodima, a iz Like u četiri autobusa. U posebnom teretnom automobilu došlo je na proslavu iz Gospića oko 30 mladića pod velikom hrvatskom zastavom na kojoj je bilo napisano „Hrvatska nacionalna omladina u Gospiću“; većina njih bili su križari, a ostali Radićevci i Starčevićanci.

Cijela proslava i skupština prošla je bez i najmanjeg incidenta; nitko ničim nije dao povoda dr-

žavnoj vlasti da uređuje. Poslije dovršene skupštine počeo se svijet razilaziti, a Ličani su krenuli autobusima iz Senja između 4 i 5 sati.

Prema iskazima vjerodostojnih svjedoka opazilo se je kroz dan neko sumnjivo dogovaranje između sreskog načelnika Antona Stália, žandarmerijskog kapetana Koprivice, sreskog pristava Radovanovića i žandarmerijskog podnarednika Besedića. Naročito su na oku držali hrvatske omladince iz Gospića, od kojih je jedan dio igrao nogometnu utakmicu. Utakmica je bila prekinuta punih dvadeset minuta prije vremena, jer su igrači bili upozoreni sa strane nekih Senjana, da bi se radi sumnjivog dogovaranja između organa vlasti moglo dogoditi da budu napadnuti sa strane žandara.

Lički teretni automobil bio je parkiran uz ostale na Senjskoj obali. Općinstvo napravilo je špalir kad su se lički autobusi upućivali kući. Zadnji su krenuli omladinci u teretnjaku pjevajući hrvatske pjesme i kličući uskočkom Senju i Hrvatskoj. Čim je ovaj automobil krenuo, žandarmerijski kapetan Koprivica dao je rukom znak, našto je podnarednik Besedić poletio za automobilom vičući: „Stojte, majku Vam Vašu....” Prihvatio se za auto i počeo u njega pucati, a kad je auto zaokrenuo u ulicu, iskočilo je iz pokrajne ulice oko 20 žandara, a među njima se našao i kapetan Koprivica, koji je prijekim putem do njih došao. Jedan žandarm sa nataknutim bodom stao je pred auto i zaustavio ga, a na zapovijed Kapetana Koprivice opaljena su na ljude u automobilu tri plotuna. Žandarmi su se postrojili u dva reda tako da je prvi red klečao a drugi stajao; neki su žandarmi i pojedinačno pucali, a bila je upotrebljena i jedna brzometna strojna puška. Petorica omladinaca na mjestu su ubijeni kao i djevojka Katica Tonković. Nekoji su ranjeni poskakali na drugu stranu auta i bježali, dok su dvojica žandara okrenuli kundake u vis i pucali u one mrtve i ranjene, koji su u automobilu ležali. Mrtvi i ranjeni preneseni su u bolnicu, žandarmi i ostali organi vlasti povukoše se kao da se nije ništa dogodilo, a kapetan Koprivica kliče: „Sad mi je srce na mjestu, — pa makar na vješala”. Ubijeni su Marko Smolčić, Franjo Jelača, Nikola Bevedić, Pećo Frković, Tome Nikšić ml. i Katica Tonković, a dva dana kasnije umro je od zadobivenih rana Jakov Milković, dočim se još šestorica teško ranjeni nalaze u banovinskoj bolnici u Senju.

Omladinci ničim nisu dali povoda organima državnih vlasti da ovako razbojnički nastupaju. Nikakav niti uvredljiv niti izazovan, a najmanje antidržavan poklik nije pao. Izaslanik Banske uprave dr. Tučan nije mogao ustanoviti da bi netko sa strane omladinaca u žandare pucao a pretragom mrtvih, ranjenih i ostalih omladinaca, nije ni kod jednoga bilo kakovo vatreno oružje. Da se je čin doista ovako dogodio, naročito da omladinci nisu nikakova povoda dali, potvrđuju svjedoci: Mile Biljan, Ante Došen, Zlatko Vlahinić, kanonik dr. Ivan Blažević, Dominik Milinković, Ivan Jagatić, Luka Tičak, Josip Sajdl, Juraj Frković, Rafael Glavičić, Ante Čop, Vilma Martulaš, Katica Mihaljević i Dorko Trošen.

Kruna svemu je službeni izvještaj predsjednika Gradske općine u Senju g. Vladislava Krajača, koji kaže: ako se hoće govoriti o izazovu, onda su omladinci mogli izazvati organe vlasti samo poklicima: „Živili Senjani” i pjesmom: „Oj ti vilo, vilo Velebita”, jer niko nije, a najmanje omladinci, klicao proti državi, niti je ko čuo ni vidio da su omladinci pucali. Sudbenom liječničkom obdukcijom Iješeva ubijenih ustanovljeno je, da su sve ozlijede zadane većinom otraga tako da su hitci prouzročili upravo užasne rane, u čemu se nalazi dokaz da su bili upotrebljeni tak, zv. dum-dum naboji.

Prema svemu izloženo jasno proizlazi, da je ovaj napad i ovo svirepo brutalno umorstvo bilo unapred spremljeno. A za to ima i dokaza. Kad su iz Starigrada Podgorskoga krenuli izletnici parobrodom za Senj, tražio je žandar Banjeglav, da izletnici saviju i sklone hrvatske zastave, a kad ovi to nisu htjeli i kad je parobrod krenuo, čuli su izletnici povik žandara Banjeglava: „Što nije gotovo ovdje, bit će u Senju”. Ima još desetak svjedoka, koji su čuli slične izjave sa strane organa vlasti. Tako je n. pr. sreski načelnik Stalio kazao narodnom zastupniku

Anti Pavloviću „danas će biti krvi”. Žandarski kapetan Koprivica izjavio je: „Danas ću im majku”. Žandarski podnarednik Besedić rekao je: „Majku im njihovu, ja ću njima sad stati na kraj”. Kad su nekoji omladinci igrali kolo na obali, sreski načelnik Stalio tražio je od kapetana neka mu dade žandara da ovu stoku istjera iz grada.

Ima svjedoka, koji pod prisegom potvrđuju, da su se čitav dan predstavnici vlasti sumnjivo dogovarali, šaputali, davali očima znakove i t. d., a najkarakterističnije je, da je žandarski kapetan doveo i postavio u pokrajnu ulicu cijeli vod žandara i da je sam, čim je podnarednik Besedić počeo pucati, došao prijekim putem baš onamo, gdje su žandari stajali i sam sa revolverom u ruci, preuzevši komandu, zapovjedao paljbu. Ovdje se mora sa teškim osjećajem konstatovati, da je državna vlast odmah nakon čina izdala dva službena saopćenja, koja su u cijelosti i pojedinačno neistinita i tendenciozna, a za pokojnike imaju karakter infamne klevete. Ne navodajući nijednog dokaza prosto se veli za Bevedića, da je bio komunista i ako taj isti Bevedić umire sa riječima: „Umirem za sveti krst i slobodnu Hrvatsku”, dok je kod njega pronaden oko vrata krst na lančiću, a u džepu molitvenik. Za dvojicu trojicu drugih veli se, da su bili upleteni u tobožnju ličku ustašku aferu i da su bili kažnjavani. Ovdje se mora istaknuti, da, sve kad bi te neosnovane i tendenciozne insinucije imale kakovu podlogu, ni jedna ni druga okolnost ne ovlašćuje oružane državne organe, da bez izričite sudske presude po svojoj slobodnoj ocjeni vrše justifikaciju. Zla i smrtnogrešna navika da državna vlast u svakoj prilici i kod svake hrvatske manifestacije imputira učesnicima komunističke pobude, proglašuje ih poznatim komunistima, da ih tako može staviti izvan zakona i bez presude justificirati, predstavlja bespravljiva i bezakonje nepoznato u iole civilizovanoj sredini.

Može izgledati čudno, ali ne može ostati nezapaženo, da se ovi nemili događaji odigravaju u vremenu kad se najviše govori o sporazumu, kao da se nekome hoće, da se teške prilike još više zaoštire i onemoguću sporazum. Organi javne sigurnosti umjesto da budu čuvari mira, reda, sigurnosti imovine i života gradana, poput drumskih razbojnika usred bijela dana u gradskim ulicama ubijaju ljude a da se ne zna zašto, ako ne zato, što slobodno manifestiraju da su Hrvati. Pri tome se zapaža jedna simptomatična okolnost, da su prva tri autobusa mirno propuštena, a otvorena paljba na četvrti, u kojemu su se vozili omladinci iz Gospića, kao da su baš ti omladinci nekome bili trn u oku. Ovi omladinci isticali su se kao gorljivi Hrvati i odlični katolici, a da ironija bude još teža i krvavija, nekoji od ovih mladića, koje zvanični komunike prikazuje komunistima, svim za marom i žarom nastojali da među svojim drugovima pobijaju načela, koja nisu u skladu sa njihovim vjerskim i nacionalnim osjećajem.

Čitav hrvatski narod duboko je u svojoj duši potresen ovim užasnim događajem, do sada nažalost ni prvim ni zadnjim. Ovakovi događaji nose u sebi razloge, da se Hrvati u ovoj državi ne osjećaju kao u svojoj kući. Osjećaju da su javnom praksom stavljeni izvan zakona, a to uvjerenje u njima konstantno podržavaju postupci organa javne vlasti. Pokop nevinih žrtava u Gospiću i Senju, zadušnice 24 maja služene u svim katoličkim crkvama, gde žive Hrvati, dokazuju kakovim osjećajem čitava hrvatska

javnost prati ovako nemile pojave, koje svakoga Hrvata vrijedaju do dna duše i izazivaju na ovo što u nikojem slučaju ovoj državi ne može konvenirati.

Prateći ove nemile događaje i razmišljajući o teškim posljedicama koje ovakovi događaji obično izazivaju, odlučio sam da uputim ovu interpelaciju i pitam:

1) Je li Gospodinu Ministru unutrašnjih poslova poznat krvavi događaj od 9 maja o. g. što su ga u gradu Senju izveli organi Ministarstva unutrašnjih poslova?

2) Je li Gospodinu Ministru poznato, da su žandari pod komandom kapetana Koprivice tom zgodom usmrtili sedam osoba, a šest teško ranili?

3) Je li Gospodinu Ministru poznato, da su žandari bez ikakova opravdanog razloga, a najmanje tvorno napadnuti ili vatrenim oružjem ugroženi, otvorili oštru paljbu na omladince, koji su u automobilu uz tamburu pjevali?

4) Je li Gospodin Ministar voljan dati provesti strogu i objektivnu istragu u ovoj stvari i sve krivce zasluženoj kazni privesti?

5) Je li Gospodin Ministar odobrio one neistinite i infamne komunikacije službeno izdane i čim to opravdava? Ako nije, koje će korake poduzeti proti onome, tko je to učinio i da li je voljan objaviti pravu istinu nakon provedene istrage?

6) Kako Gospodin Ministar opravdava, da naša javnost nije mogla biti nepristrano obavještena o ovom žalosnom događaju, jer je sve vijesti cenzura u novinama plijenila i svaku obavijest o pogrebu i zadušnicama zabranila?

7) Je li Gospodin Ministar znao, da je ovaj napadaj bio unaprijed spremljen, a ako nije znao, je li voljan ustanoviti i zasluženoj kazni privesti osobe koje su to inscenirale, bez obzira na kojim se položajima nalaze?

8) Kakovu zadovoljštinu Gospodin Ministar unutrašnjih poslova i Kraljevska vlada kani dati porodicama i rodbini poginulih i teško ranjenih?

9) Kakovu satisfakciju misli Gospodin Ministar unutrašnjih poslova i Kraljevska vlada dati smrtno uvrijeđenom hrvatskom narodu i koje garancije pružiti, da se ovi nemili događaji neće ponoviti? Ili satisfakciju pružiti ili ostaviti mjesto pa će unaprediti psihološko raspoloženje sa individualnom i kolektivnom odmazdom. Osvetnička krvava košulja i sa najužim karakterom unesrećuje i upropaćuje obiteljske zajednice, a ako se ispolji u širokoj formi i dobije karakter narodnog pokreta, kadra je da unesreći i upropasti svaku zajednicu pa i državnu.

Za ovu interpelaciju tražim hitnost i prednost pred ostalima, očekujući da dobijem odgovor usmeni na jednoj od prvih narednih sjednica Narodne skupštine. Dakle, da se u ovom prevažnom slučaju ne postupi po dosadašnjoj praksi po kojoj se interpelacije, čija je hitnost prihvaćena, uistini, nikako ne stavljaju na dnevni red.

Beograd, 16 novembra 1937 godine.

Nikola Preka, s. r.
narodni poslanik

INTERPELACIJA

Dr. Srpka Vukanovića, narodnog poslanika, na Ministra građevina o građenju Unskog nasipa i kanala u Bosansko-Dubičkoj ravni kod sela Draksenića.

GOSPODINE MINISTRE,

Da li Vam je poznato da u tako zvanom Dubičkoj ravni kod sela Draksenića skoro bez izuzetka svake godine Una i gorske vode plave veliki kompleks zemljišta u površini od preko 6000 hektara dobre i plodne zemlje?

Ove godine iz velike sume od 1 milijarde dinara, koja je određena za javne radove, odobreno je svega 150.000 dinara za zidanje kanala i nasipa. Za ceo objekt je izraden plan i predračunska suma iznosi za sve radove oko 4 $\frac{1}{2}$ miliona dinara. Kad se uzme u obzir da je odobreno ove godine svega 150.000 dinara, onda znači da će se potrebni objekti moći podići sa ovakvim kreditom za ništa manje nego 30 godina.

Koliko je ogromna šteta koju voda svake godine učini neka se vidi iz ovih podataka. Kao što sam naveo, izgradivanjem potrebnih objekata za zaštitu od vode dobilo bi se oko 6000 hektara prvoklasne zemlje

za obradu. Kad bi ta zemlja bila posejana samo žitom, u osrednje rodnoj godini, dala bi oko 720 vagona pšenice, što pretstavlja po današnjoj vrednosti pšenice sumu od 13.000.000 dinara.

Iz ovoga se vidi jasno, koliko je bedna suma koja je votirana Dubičkom srezu za zaštitu imanja bednih težaka koji svake godine u jesen a nekad i preko celog leta gledaju kako im propada uloženi novac za seme, trud i znoj, koji oni kroz celu godinu ulažu, jer im to voda sve po svojoj čudi, kad naidu elementarne nepogode, odnese i upropasti.

Zbog toga tražim da mi Gospodin Ministar odgovori, je li nameran da taj kredit poveća da se što pre sagrađe odbranbeni nasipi i time spase veliki broj zadruga i domaćina, čije zemlje leže pod vodom kroz 2/3 godine.

Dr. Srpko Vukanović, s. r.
narodni poslanik

INTERPELACIJA

Jove B. Zagorac, narodnog poslanika, na Ministra unutrašnjih poslova o fondu za podizanje spomenika pok. Nikoli Pašiću u Sarajevu.

Pred više od 10 godina Srpska nacionalna omladina „Petar Kočić” u Sarajevu pokrenula je akciju za sabiranje priloga u svrhu podizanja spomenika aradskim mučenicima u Sarajevu. Izabran je odmah iz sredine toga društva naročiti odbor, kome je stavljeno u dužnost da pribere što više priloga. Tako je taj Odbor dobio od Ministarstva šuma i rudnika kao prilog za podizanje spomenika 2000 kubnih metara korisnog drveta, koje je odbor odmah prodao i sumu od dinara 90.000 unio u fond. Malo zatim osnovano je udruženje interniraca, kome je ovaj odbor prepustio akciju za podizanje spomenika i Gradska Štedionica je za tu svrhu doznačila prilog od dinara 50.000. Međutim sekcija spomenute Nacionalne omladine pokreće novu akciju za gradnju spomenika pok. Nikoli Pašiću. Izgleda po svemu da su se ove dvije akcije ujedinile i živo je početo na sabiranju priloga. Sakupljeno je oko dinara 35.000 na blokove, koji su slati raznim ustanovama i privatnim licima.

Već punih devet godina ne zna se za sudbinu novca sakupljenog putem ovih dviju akcija. Nema mogućnosti da se izvede na čistac ova važna stvar, koja se tiče dostojanstva i ugleda Sarajeva koga imam čast pretstavljati u Narodnoj skupštini. Zna se samo to, da se na ulogu kod Gradske Štedionice zajedno sa kamatama nalazi oko dinara 60.000, a u blagajni 20.000 dinara. Zna se i to, da je novac iz ovih fondova davat u špekulativne svrhe jednoj trgovačkoj zadruzi u Sarajevu, u kojoj su sjedila lica koja su se nalazila i u Upravi fonda. Ne zna se gde

je ostatak novca i isto tako ne zna se zašto se nalazi 20.000 dinara kod blagajnika, kad se ostali novac nalazi u Gradskoj štedionici a odbor niti postoji niti radi. Konačno se ne zna ni za sudbinu od dinara 30.000 koja je data na zajam spomenutoj Zadruzi.

U Sarajevskoj javnosti je pokrenuto pitanje ovoga fonda. Nekoliko lica dala su izjavu o radu toga fonda, koja je dovela u još veću sumnju njegovo poslovanje. Nadzorna vlast međutim nije preduzela mjere, da ovo važno pitanje raščisti. Kako se ova stvar mora bezuslovno razjasniti i zbog ugleda imena pok. Nikole Pašića i zbog dostojanstva grada Sarajeva i gradanstva među kojim je ovo čitavo pitanje ostavilo težak utisak, ja Vas gospodine Ministre, molim:

1 — Da li će Ministarstvo unutrašnjih dela, kao vrhovna nadzorna vlast nad radom udruženja, povesti hitne potrebne izvide sa ciljem da se ustanovi šta je sa skupljenim novcem iz fonda za podizanje spomenika pok. Nikoli Pašiću u Sarajevu?

2 — Da li će Ministar unutrašnjih dela sve one, za koje ustanovi da su nepravilno postupili sa imovinom fonda, pozvati na zakonsku odgovornost, materijalnu i krivičnu?

Molim Vas, Gospodine Ministre, da primite uvjerenje o mome poštovanju.

Jovo Zagorac, s. r.
narodni poslanik

INTERPELACIJA

Riste Grdića, narodnog poslanika, na Ministra saobraćaja o otpustu iz državne službe Đurića Špire, opštinskog delovode.

GOSPODINE MINISTRE,

Disciplinski sud pri sreskom načelstvu u Visokom, na svojoj sednici od 19 oktobra 1937 godine, doneo je odluku da se ranije suspendovani opštinski delovoda opštine Mokronoške g. Đurić Špiro otpusti iz službe.

Glavni razlog ovakove drakonske, upravo najveće moguće kazne, koju je pomenuti sud mogao doneti, jeste politički momenat.

Naime, koliko mi je poznato, g. Đurić je optužen da je u mesecu junu o. g. opsovao aktivnog Ministra dr. Mehmeda Spahu, ali taj fakat nije se mogao dokazati.

Kako optužnica kaže, ova uvreda pala je od g. Đurića 16/6 o. g., a presuđen je na 10 dana zatvora za ovu uvredu 18 juna o. g. Iz navedenih datuma vidi se, da se ovo sve zbililo na nekoliko dana pred zbor Jugoslovenske nacionalne stranke koji je održavan u Sarajevu, a isti dan posetili su Visoko g. dr. Milan Stojadinović, Predsednik Vlade, sa nekoliko gospode Ministara.

Pred ove zborove, koliko sam obavešten, razvila se živa agitacija od strane pretstavnika današnjeg režima, pa čak se i pretilo, da ne smije ni jedan slu-

žbenik da poseti zbor Jugoslovenske nacionalne stranke i određeno je lice koje će na železničkoj stanici pisati tko odlazi u Sarajevo, te je tako između ostalih posetioca upisan i g. Đurić Špiro.

Na nekoliko dana pred spomenuti zbor bio je jedan crkveni zbor na teritoriji opštine Mokronoške. Na tom zboru nekoliko uglednih domaćina govorili su o sarajevskom zboru. Ovo su bili mahom neovisni ljudi, pa pretstavnici današnjeg režima, ne mogući njima ništa, ovo su upisali u greh g. Đurića, navodajući da je on držao javni zbor pozivajući narod na Sarajevski zbor Jugoslovenske nacionalne stranke. Ovo su svakako podvale, jer. g. Đurić nije mogao održati zbor pošto su bile prisutne četiri žandarmerijske patrole.

Nemajući drugog načina da se g. Đuriću oduzme hleb, našlo se nekoliko korteša današnjeg režima, koji su g. Đurića izazivali, a kasnije svedočili kako je on tobože vređao aktivnog Ministra. Za ovo su podneli prijavu sreskom načelstvu, koje je g. Đurića kaznilo sa 10 dana zatvora, a nakon toga suspendovalo od dužnosti. Sresko načelstvo tražilo je da opštinski odbor donese odluku da se g. Đurić otpusti iz službe, ali je odbor doneo protivnu odluku.

Kad pretstavnici današnjeg režima nisu mogli ukloniti g. Đurića putem opštinskog odbora, zatražili su od g. Abida Frtune, ondašnjeg vršioca dužnosti sreskog načelnika, da se protiv Đurića povede disciplinska istraga, te je tako presudom disciplinskog suda navedeni delovoda otpušten od službe. Poznata je stvar, da je u disciplinskom sudu Predsednik suda sreski načelnik i da je ovakova presuda pala protiv savjesti, služeći režim, jer pretpostavimo da je g. Đurić u pijanom i izazvanom stanju uvredio aktivnog Ministra, on je za ovaj prestup kažnjen najvećom mogućom političkom kaznom, pa ako je delo kažnjivo, neka se preda redovnom sudu, a ne izbacivati čoveka na ulicu.

G. Đurić služi u pomenutoj opštini 8½ godina na opšte zadovoljstvo svojih opština i pretpostavljenih starešina, te za vreme svoga službovanja nije imao nikada ni ukora niti ma kakvog prigovora bilo sa koje strane. U opštini Mokronoškoj imade oko 500 pravnih birača Srba i oko 80 Hrvata katolika, pa su oni u ovom aktu otpuštanja g. Đurića videli vrhunac zapostavljanja i šikaniranja Srba ne samo u opštini Mokronoškoj već i u celom srezu Visočkom i koliko

sam obavešten, Srbi i Hrvati odbornici navedene opštine otkazaće saradnju u opštini nezadovoljni ovakvim postupkom režima.

Molim g. Ministra da ovakvim nepravdama stane na put i da g. Đurića povрати na svoju dužnost kako bi se opravdanim zahtevima opština dalo zadovoljstvo.

Prema Zakonu o poslovnom redu u Narodnoj skupštini tražim od gospodina Ministra, da mi na ovo pitanje dade usmeni odgovor:

1) Da li je g. Ministar voljan da uzme u zaštitu opštinske službenike uopšte, jer su isti postali predmet progonstva od strane režima J.R.Z.

2) Da li je g. Ministar voljan da izvidi ovu stvar, a koja će mu pružiti eklatantan primer progonstva opštinskih službenika koji ne pripadaju J.R.Z., kakav je slučaj sa g. Đurićem.

Primate, Gospodine Ministre, i ovom prilikom izraz moga osobitog poštovanja.

Beograd, 20-XI-1937 god.

Risto Grdić, s. r.
narodni poslanik